

Komisja habilitacyjna powołana w dniu 2 września 2014r.
przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów
w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego
dr Ireny Słodkowskiej, wszczętego w dniu 18 czerwca 2014r.
w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce

Warszawa, dnia 3 grudnia 2014r.

**Wniosek Komisji o nadanie Pani dr Irenie Słodkowskiej
stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie
nauki o polityce**

W dniu 3 grudnia 2014 r. odbyło się plenarne posiedzenie Komisji habilitacyjnej, powołanej w dniu 2 września 2014 roku przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Ireny Słodkowskiej, wszczętego 18 czerwca 2014 r. w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce. Komisja po zapoznaniu się z dorobkiem naukowym i rozprawą habilitacyjną dr Ireny Słodkowskiej oraz ich recenzjami, po dyskusji (załącznik nr 1), w głosowaniu jawnym przyjęła niniejszy wniosek, w którym zwraca się do Rady Naukowej Instytutu Studiów Politycznych PAN o nadanie Pani dr Irenie Słodkowskiej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Uzasadnienie wniosku

Komisja stwierdza, że Pani dr Irena Słodkowska przedłożyła wymaganą przez ustawę z dnia 14 marca 2003r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz.U. z 2003r., nr 65, poz. 595, Dz.U z 2005r., nr 164, poz. 1365, Dz.U z 2011r., nr 84, poz. 45) dokumentację, niezbędną do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego, w tym rozprawę habilitacyjną i najważniejsze publikacje oraz wykaz pozostałych publikacji, a także szczegółowy i kompletny autoreferat. Przedłożona dokumentacja ukazuje dr Słodkowską jako doświadczoną badaczkę ze znaczącym dorobkiem

naukowym, która spełnia ustawowe warunki ubiegania się o stopień doktora habilitowanego nauk społecznych w dyscyplinie nauki o polityce.

Sylwetka Habilitantki

Pani dr Irena Słodkowska, po ukończeniu studiów wyższych w Instytucie Socjologii UW, podjęła początkowo pracę w Ośrodku Prac Społeczno-Zawodowych Komisji Krajowej NSZZ "Solidarność", a później, od roku 1982 do 1996, pracowała jako redaktorka i dziennikarka w miesięczniku „Więź” oraz tygodniku „Przegląd Katolicki”. W roku 1989 pracowała też w Ogólnopolskim Biurze Wyborczym Komitetu Obywatelskiego „Solidarność” w Zespole ds. Kontaktów z Komitetami Obywatelskimi, a w latach 1991-1994 jako konsultantka do spraw partii politycznych, w Biurze Studiów i Analiz Senatu RP. Zdobyta wówczas wiedza i doświadczenia ukierunkowały zainteresowania badawcze i przyszły, naukowy rozwój Habilitantki. Kiedy w roku 1993 została zatrudniona w ISP PAN zorganizowała od podstaw, a następnie kierowała w sposób ciągły i systematyczny Archiwum Partii Politycznych ISP PAN, w którego ramach zredagowała pod względem naukowym 16 publikacji dokumentów. Od ponad roku kieruje też serią wydawniczą: „Wybory w wolnej Polsce”. W tym okresie prowadziła rozległe prace dokumentacyjne i badania biograficzne, poświęcone sylwetkom przywódców politycznych czasów PRL i III RP. Realizowała też badania nad dynamiką społeczeństwa obywatelskiego w Polsce, które zakończone zostały przygotowaniem pod kierunkiem prof. Jerzego Szackiego rozprawy doktorskiej, obronionej następnie na Uniwersytecie Warszawskim w roku 2003. Na jej podstawie w roku 2006 opublikowana została monografia Habilitantki pt. *Społeczeństwo obywatelskie na tle historycznego przełomu. Polska 1980-1989.*

Ocena dorobku naukowego

Prace naukowe prowadzone przez dr Słodkowską po obronie rozprawy doktorskiej odpowiadały wcześniej wykrystalizowanym zainteresowaniom w zakresie społeczeństwa obywatelskiego, procesów demokratycznej transformacji, najnowszej historii społecznej i politycznej Polski, ze szczególnym naciskiem na procesy biegnące w ramach dwóch nurtów - formowania partii politycznych i sceny politycznej oraz samoorganizacji społeczeństwa polskiego po roku 1980. W analizach Habilitantki łatwo dostrzec kompetencje metodologiczne, umiejętności stosowania zarówno ilościowych jak i jakościowych metod

badawczych oraz dużą dbałość o wykorzystywanie solidnej, bogatej bazy źródłowej. Z 16 zbiorów dokumentów, które Habilitantka redagowała lub współredagowała w ramach Archiwum Partii Politycznych ISP PAN, aż 12 powstało już po obronie rozprawy doktorskiej. Znajdują się wśród nich tomy poświęcone programom partyjnym w kolejnych kampaniach wyborczych w wyborach parlamentarnych (1989-2011), prezydenckich (1995-2010) oraz do Parlamentu Europejskiego (2004 i 2009). W 7 z tych publikacji dr Słodkowska była nie tylko twórcą koncepcji merytorycznych i redaktorem naukowym, ale też napisała do nich autorskie wprowadzenia. Na ich tle wyróżnia się wyraźnie, co podkreślali Recenzenci, dwutomowa edycja poświęcona wyborom 1989 roku: *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej, t. I Kwaterna Główna*. Wyd. ISP PAN. Warszawa 2009, s.316 i *Wybory 1989. Dokumenty strony solidarnościowo-opozycyjnej, t. II Regiony*. Wyd. ISP PAN. Warszawa 2011, s. 440. Znalazło się w nich wiele dokumentów wcześniej nigdzie nie publikowanych oraz dane jakościowe, pochodzące z wywiadów autorskich przeprowadzonych przez dr Słodkowską z działaczami Komitetów Obywatelskich - świadkami i bezpośrednimi uczestnikami historii. Oprócz tego Habilitantka opracowała samodzielnie i we współpracy z innymi 13 haseł biograficznych, 1 biogram, 6 opracowań, 1 artykuł i 2 monografie. Pierwsza z nich pt. *Wybory '91* została opublikowana w roku 2011 przez Wydawnictwo Sejmowe, a druga, przedstawiona jako monografia habilitacyjna pt. *Komitety Obywatelskie 1989 – 1992. Rdzeń polskiej transformacji*, nakładem Wydawnictwa ISP PAN w roku 2014.

W monografii z roku 2011 omówiono szczegółowo przebieg pierwszych, całkowicie wolnych wyborów parlamentarnych z 1991 roku, osadzając tamte zdarzenia w kontekście towarzyszącej im, bogatej debaty publicznej na temat samej instytucji wyborów i roli ordynacji wyborczej. W pracy wykorzystano i przeanalizowano liczne dokumenty i materiały źródłowe. W drugiej ze wskazanych monografii, poświęconej roli Komitetów Obywatelskich w demokratycznej transformacji, dokonano wyczerpującej rekonstrukcji cyklu życia ruchu Komitetów Obywatelskich - od jego powstania, poprzez rozwój, aż do fazy wygasania, przy czym Komitety ujęto tu nie tylko jako odmianę ruchu społecznego, ale też jako formę społeczeństwa obywatelskiego. W analizach odwoływano się do wielu kontekstów działania ruchu – społecznego, politycznego, historyczno-kulturowego, a nawet gospodarczego, co pozwoliło na ujęcie go w całej złożoności i stanowi z pewnością walor zastosowanego podejścia.

Dorobek naukowy Habilitantki wszyscy Recenzenci i członkowie Komisji ocenili pozytywnie, podkreślając zgodnie niepowtarzalny charakter prowadzonego przez Habilitantkę Archiwum Partii Politycznych. Profesor dr hab. Antoni Dudek wskazywał wprawdzie

słabości niektórych z publikacji, takie jak choćby braki w zakresie objaśniających przypisów redakcyjnych, to podkreślił równocześnie, że Wydawnictwa Archiwum Partii Politycznych „tworzą bardzo ważny cykl źródeł do historii politycznej III Rzeczypospolitej i bez ich uwzględnienia trudno sobie wyobrazić poważne studia nad dziejami tego okresu” (s.2). Profesor dr hab. Krystyna Trembicka zauważyła, że „Habilitantka jest doskonale znana studentom politologii oraz badaczom współczesnej myśli politycznej, systemu politycznego Polski Ludowej i III Rzeczypospolitej, ze względu na redakcję sygnalizowanych już wyżej licznych tomów dokumentów z programami partii politycznych (s.3). Profesor dr hab. Jan Kofman, oceniając cały dorobek Habilitantki napisał, że „pod względem ilościowym jest dostateczny, pod względem merytorycznym jednorodny (...). (...) jest wartościowy i wystarczający (...) w toczącej się procedurze” (s.2). Profesor Antoni Dudek wskazywał na pewne słabe strony tego dorobku, takie jak stosunkowo niewielka liczba artykułów i publikacji w pracach zbiorowych oraz „niewielki dorobek dydaktyczny” jednak dodał, że słabości te „rekompensuje (...) do pewnego stopnia wspomniana już aktywność habilitantki jako organizatora i kierownika unikalnego Archiwum Partii Politycznych ISP PAN (...), jej działalność jako sekretarza Rady Programowej projektu „Archiwa Przełomu 1989-1991”. (...) udział jako kierownika w projekcie badawczym dotyczącym dokumentów ruchu obywatelskiego z lat 1989-1991, zatwierdzonym na lata 2014-2018 w ramach Narodowego Programu Rozwoju Humanistyki” (s.3). Podobnie jak Profesor Trembicka wysoko ocenił dodatkowo udział i aktywność Habilitantki w konferencjach naukowych.

W sumie Komisja habilitacyjna stwierdza, że dorobek naukowy dr Ireny Słodkowskiej zasługuje na ocenę pozytywną, tak ze względu na jego walory merytoryczne jak i warsztatowe, metodologiczne.

Ocena rozprawy habilitacyjnej

Zwieńczeniem ostatnich lat badań i naukowych poszukiwań Habilitantki jest monografia przedstawiona jako rozprawa habilitacyjna pt. *Komitet Obywatelskie 1989-1992. Rdzeń polskiej transformacji*. Zdaniem Komisji habilitacyjnej w monografii tej trafnie postawiono pytania, zdefiniowano problemy badawcze, przeanalizowane następnie w sposób pogłębiony i wyczerpujący, w kontekście wielu scen i z udziałem wielu aktorów społecznych i politycznych. Komitety, utworzone w ramach NSZZ „Solidarność” dla potrzeb prowadzenia kampanii wyborczej 1989 roku zmobilizowały do wspólnego działania rzesze ludzi, a efektem ich aktywności był nie tylko sukces wyborczy roku 1989, ale też między innymi

wsparcie reform i wyborów samorządowych 1990 roku. Oryginalny efekt wprowadzenia tak odległego horyzontu czasowego do analizy podkreślił prof. Antoni Dudek pisząc: „W przeciwieństwie do zdecydowanej większości autorów, którym zdarzało się wcześniej pisać o ruchu komitetów obywatelskich głównie w kontekście kampanii przed wyborami czerwcowymi z 1989r., dr Słodkowska skoncentrowała swoją uwagę na późniejszym okresie. Uważam to za jak najbardziej uzasadnione rozwiązanie, bowiem to właśnie w okresie istnienia rządu Tadeusza Mazowieckiego (...) komitety obywatelskie odgrywały najistotniejszą rolę w procesie transformacji ustrojowej” (s.5).

W monografii w sposób czytelny pokazano typowe funkcje społeczeństwa obywatelskiego, jakie Komitety wypełniały w okresie swojego istnienia: wzmacniania wartości demokratycznych, tworzenia struktur artykulacji interesów społecznych, kształtowania sieci grupowych reprezentacji, łagodzenia napięć społecznych i upowszechniania technik rozwiązywania konfliktów w drodze negocjacji, w końcu wyłaniania liderów społecznych i politycznych. Jak napisał Prof. Antoni Dudek: „Dzieje ruchu komitetów obywatelskich (...) należą do najważniejszych, a zarazem słabo dotąd zbadanych aspektów przemian politycznych w Polsce zapoczątkowanych w 1989 r. (...) praca dr Słodkowskiej w znaczący sposób poszerza stan wiedzy na ten właśnie temat” (s.4). Profesora Krystyna Trembicka nie znalazła wprawdzie we Wstępie do monografii wystarczająco „jasno sprecyzowanych pytań i hipotez, metod i technik badawczych” (s.4) oraz za stosunkowo skromny uznała stopień wykorzystania przez Autorkę „opracowań socjologicznych, historycznych czy politologicznych o transformacji systemowej” (s.5), całą rozprawę uznała jednak również za nowatorską, opartą na solidnej bazie źródłowej i poprawną warsztatowo. Z kolei Profesor Jan Kofman ocenił, że „niełatwo jest zdecydować, w jakim stopniu rozprawa odpowiada na pytanie o uwarunkowania socjologiczne czy politologiczne dynamicznego rozwoju aktywności KO i szybkiego ich schyłku” (s.7). Podobnie też jak prof. Trembicka wyraził pewien niedosyt, spowodowany stosunkowo wąskim zakresem przeprowadzonej analizy politologicznej. Napisał: „Wprawdzie są (...) uwagi dotyczące fazy przejścia z ustroju dyktatorskiego do demokratycznego (...), to na temat początków i przebiegu transformacji ustrojowej w Polsce ukazało się więcej publikacji, w tym krajowych, inaczej niekiedy ujmujących tę problematykę, co warto było odnotować” (s.7). Recenzent sformułował też kilka uwag krytycznych wobec samej konstrukcji i narracji rozprawy oraz tych jej fragmentów, gdzie dostrzegł naruszenie równowagi prezentacji za sprawą zdominowania podstawowych dla rozprawy wątków przez polityczną, „kontekstualną obudowę” (s.4). Podał również w wątpliwość zawarte w podtytule założenie, że Komitety

Obywatelskie były czynnikiem sprawczym zmiany, a nie tylko „jednym z jej składników i kluczowych instrumentów w określonych ramach czasowych” (s.4). Jednak w konkluzji stwierdził: „Dzięki badaniom Ireny Słodkowskiej zapomniany już nieco ruch Komitetów Obywatelskich z powodzeniem wprowadzony zostaje ponownie w obieg naukowy. Cechująca Autorkę znajomość okresu, dobra orientacja w kontekstach ogólnych, zwłaszcza politycznych, umiejętności analityczne, (...) uczyniły z rozprawy ważne osiągnięcie badawcze” (s.9).

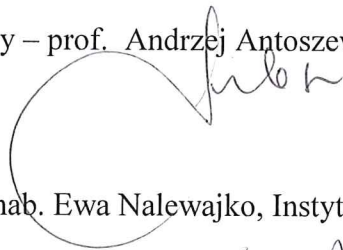
Komisja habilitacyjna podziela przekonanie, że rozprawa habilitacyjna dr Ireny Słodkowskiej jest solidną, dobrze udokumentowaną i wartościową pozycją naukową, niosącą nowe spojrzenie na badaną problematykę, która zasługuje przez to na wysoką ocenę i jako taka spełnia wszelkie wymogi stawiane tego typu pracom naukowym.

Konkluzje

Wszyscy członkowie Komisji pozytywnie ocenili zarówno przedłożony dorobek jak i rozprawę habilitacyjną dr Ireny Słodkowskiej. Niniejszy wniosek w głosowaniu jawnym został jednomyślnie przyjęty przez Komisję habilitacyjną w trakcie jej zebrania plenarnego w dniu 3 grudnia 2014 roku. Jednocześnie Komisja zwraca się z niniejszym wnioskiem do Rady Naukowej Instytutu Studiów Politycznych PAN o nadanie dr Irenie Słodkowskiej stopnia doktora habilitowanego nauk społecznych w zakresie nauk o polityce.

Komisja Habilitacyjna w składzie:

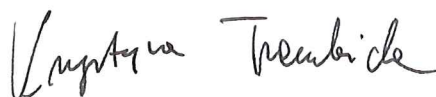
Przewodniczący – prof. Andrzej Antoszewski, Uniwersytet Wrocławski

Sekretarz – dr hab. Ewa Nalewajko, Instytut Studiów Politycznych PAN

Recenzent - prof. Krystyna Trembicka, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

Recenzent – prof. Antoni Dudek, Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

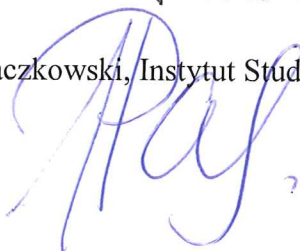
Recenzent – prof. Jan Kofman, Instytut Studiów Politycznych PAN

Członek - dr hab. Danuta Plecka – Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Członek – prof. Andrzej Paczkowski, Instytut Studiów Politycznych PAN

Załącznik 1. Protokół z posiedzenia plenarnego Komisji habilitacyjnej, powołanej 2 września 2014 roku przez Centralną Komisję do Spraw Stopni i Tytułów w celu przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego dr Ireny Słodkowskiej. Warszawa, 3 grudnia 2014r.